

Inventarisatie van de fuut in 1966 en 1967

Door H. N. Leys en J. J. F. E. de Wilde

In nauwe samenwerking met het RIVON (Rijksinstituut voor Veldbiologisch Onderzoek ten behoeve van het Natuurbehoud) te Zeist, werd door ons een onderzoek ingesteld naar het voorkomen van de fuut in Nederland. Met medewerking van ruim 400 waarnemers, verspreid over het gehele land, werd een goed overzicht verkregen van het aantal broedparen in 1966 en 1967.

Opvallend is, dat in zeer veel gebieden de soort in vergelijking tot 1966, in 1967 meer of minder sterk is toegenomen. Vooral in gebieden met meerdere broedparen was deze toename het sterkst. Op kleine plasjes e.d. met slechts één of enkele broedparen bleef de populatie ongeveer constant. Voorlopig kunnen wij stellen dat het aantal getelde broedparen in 1966 ligt tussen 3.000-3.200 en in 1967 tussen 3.300-3.400. Dit betekent een gemiddelde toename met ca. 8 %, die waarschijnlijk valt binnen het kader van de normale populatieschommeling. Het vermoeden bestaat dat na een strenge nawinter het totale aantal broedparen wel eens aanzienlijk zou kunnen dalen.

Interessant was de vaststelling, dat de fuut op veel meer plaatsen tot het broeden in „kolonies” overgaat dan voorheen bekend was. Reeds sedert 1930 wordt dit verschijnsel door Dr. ten Kate vermeld van het Kampereiland. Ook in 1966 en 1967 bevonden zich in dat gebied verscheidene kolonies, variërend in grootte van 30 tot 70 nesten met eieren. Daarnaast werd kolonie-broeden o.a. vastgesteld in het Amstelmeer, nabij Lelystad, op de Makkumerwaard en op verscheidene plaatsen in Friesland en de Kop van Overijssel. Dit broeden in kolonies wordt bij de fuut niet bepaald door een sociaal instinct, zoals bijvoorbeeld bij roeken, oeverzwaluwen en sterns, doch door de toevallige aanwezigheid van een op dat moment geschikte plaats om te nestelen in een overigens daartoe schijnbaar minder geschikt, doch voor de fuut voedselrijk gebied.

Behalve het vaststellen van de totale broedpopulatie werd ook enige aandacht geschonken aan de jongenproductie. Hiertoe werd een aanzienlijk aantal tellingen verricht van „concentraties” futen in augustus. Hierbij werd de verhouding bepaald van adulte en eerstejaars vogels. Als voorlopig resultaat moeten wij wel tot de slotsom komen, dat de jongenproductie nogal gering is. In Oostelijk Flevoland bijvoorbeeld leverde een broedpopulatie van ruim 100 paren tenslotte slechts een kleine 40 jongen op, die tot vliegvlugge eerstejaars vogels opgroeiden. Gemiddeld dus slechts 1 jong op 2½ broedpaar.

Er zijn echter ook gunstiger voorbeelden van ca. 2 à 3 vliegvlugge jongen per broedpaar, maar dergelijke hoge aantallen komen vrijwel alleen voor bij solitaire paren. Bij ongeveer 50 van dergelijke tellingen in verschillende gebieden bleek het gemiddelde aantal vliegvlugge jongen per paar te liggen tussen 1,0 en 2,4.

Een geheel ander aspect betrof een onderzoek naar het voorkomen van pesticiden in de eieren van de fuut. Voor dit onderzoek werden uit een tiental geselecteerde gebieden eieren van de fuut verzameld en geanalyseerd op o.a. gechloreerde koolwaterstoffen. De analyses werden in opdracht van de Werkgroep Vogels en Zoogdieren van de Commissie-TNO inzake nevenwerkingen van bestrijdingsmiddelen verricht door het Centraal Instituut voor Voedselonderzoek TNO te Zeist. Hoewel de in 1966 en 1967 verkregen analysegegevens niet duiden in de richting van een directe bedreiging van de soort, bieden ze waarschijnlijk de mogelijkheid tot het geven van een meer algemene beeld voor de verontreiniging van de Nederlandse binnenwateren met gechloreerde koolwaterstoffen.

In 1968 zal de broedinventarisatie van de fuut slechts in enkele broedgebieden gecontinueerd worden. Gedacht wordt aan het Amstelmeer, Geestmerambacht, Zaanstreek e.o., randmeren IJsselmeerpolders, Reeuwijkse Plassen, Nieuwkoopse Plassen, westelijke Alblasserwaard en enkele geschikte gebieden in Friesland en Groningen.

Er wordt thans gewerkt aan een meer gedetailleerde verslaggeving, die wij in de loop van 1968 hopen te publiceren.

Landelijke grutto-tellingen in 1966 en 1967

Door Th. Mulder

Een verslag over de landelijke grutto-telling, die in 1967 is gehouden en waar meer dan 200 waarnemers aan meegewerkt hebben, zult U in dit nummer niet vinden. Bij het ter perse gaan was een groot deel van de binnengekomen gegevens nog niet verwerkt en een aantal belangrijke tellingen wordt nog verwacht.

Zoals eerder gemeld, zal in 1968 geen landelijke grutto-telling worden gehouden. Plaatselijk zullen nog tellingen worden gedaan, zodat eventuele ingrijpende veranderingen kunnen worden signaleerd. Er wordt nu gewerkt aan een definitief en uitvoerig verslag van de resultaten van het grutto-onderzoek in de jaren 1966 en 1967.

De binnengekomen gegevens zijn talrijk genoeg om een tamelijk nauwkeurige verspreidingskaart op te stellen en de aantallen te berekenen. Ook zijn veel gegevens verzameld over aankomstdata, verschijnen van de eerste eieren en jongen, over de aard van broed- en voedselterreinen, slaaptrek e.d.

Het verslag zal te zijner tijd aan alle medewerkers worden toegezonden. Nog steeds zijn alle gegevens over het voorkomen van de grutto in 1966 of 1967 zeer welkom.

Veel dank aan allen, die dit onderzoek hebben mogelijk gemaakt. De resultaten zijn ook internationaal van belang.

• Th. Mulder, Westerhoutpark 19, Haarlem.